

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Origenes

Rothomagi, 1668

Origenis Commentariorvm In Evangelivm Secvndvm Iohannem Tomvs
Vigesimvsoctavvs. Örigenus Tōn Eis To Kata Iōannēn Eyaggelion
Exēgētikōn Tomos 28.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19358

ORIGENIS ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ
 COMMENTARIORVM ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ
 ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
 ΕΞΗΓΗΤΙΚΩΝ
 ΤΟΜΟΣ κη'

Hac sup-
 plementis
 Perimus.

Ioh. 11. 39

Gen. 29. 2.

Q Vi naturas numerorum investiga-
 runt, primum quidem senarium
 definiverunt perfectum, cum ex suis
 ipsius constet partibus, ex composi-
 tione duplati ab unitate, unius & duo-
 rum, quod est tria, numerus primus,
 & in quem ex ijs duplicatio, dico au-
 tem duo; multiplicatus enim duo in
 tria, fecit ipsum sex; secundum autem
 perfectum dicunt esse viginti & octo,
 constantem ex composito duplicatorum
 ab unitate, donec fiat primus numerus
 ex eo in quem terminavit duplicatio,
 nam quatuor est ille, qui ab unitate est
 duplicatus, in eo, quod est, unum,
 duo, quatuor, [septem facta concre-
 tionem. Primusque idem est numerus,
 quem monas sola partitur. Ductus au-
 tem quaternio numerus septem, octo
 & viginti numerum efficit, qui etiam
 ipse par est suis partibus.] Hanc ob
 causam Mosen reor in omni scientia,
 & disciplina Aegyptiorum eruditum, dis-
 ponere facilius extructionem tabernacu-
 li Domini: cubitorum enim octo, &
 viginti longitudine sunt aula. Opor-
 tebatque sane, ut Tabernaculum testi-
 monij, quod in Domini gloriam con-
 struebatur, cum praecipuis numeris ha-
 beret etiam vigesimum octavum: ad
 quem, facer Ambrosi, quia perveni-
 mus (erit hic etiam tomus explana-
 tionum in Evangelium à Iohanne tradi-
 tum, Deo largiente, [vigesimus octa-
 vus] Deum in primis invocantes per-
 fectum, ac perfectionem suppeditantem,
 auctore summo sacerdote nostro (nempe
 Iesu Christo) ut nobis det inveniendi
 intelligentiam, veritatemque rerum
 exquirendarum, dispositionemque earum,
 sic pergemus ad ea quae sequuntur.
 Dicit Iesus tollite lapidem. Quoniam
 hoc in loco superimpositum speluncae
 lapidem non ipse Iesus tollit, sed dicit:
 Tolle lapidem, in Genesi vero, ubi
 lapis erat ingens super ore putei, & ubi
 congregabantur omnes greges, & revol-

Οί φύσεις ἀριθμῶν ἐρρωτισθησάντων, καὶ
 ὅταν μὲν τέλειον ὦν ἐξ εἰρήκων, τοῖς
 εἰσὶν μέρεσιν ἰσάμενον, ἐν τῇ τῆς σπουδαίας
 τῆ δὲ μονάδος διπλασιαζομένη ἐνός καὶ δύο,
 ἔστι τετρα, ἀριθμὸς πρῶτος, καὶ ἔφ' ὅν ἐφθασεν
 ὁ διπλασιασμός, λέγει δὲ ἡ δύο. ἡμέτερος γὰρ
 ὁ δύο ἐπὶ τὴν τετρα πεποίηκε ὦν ἐξ. διδύκειον δὲ
 τέλειον φασὶν εἶναι. Εἴκοσι καὶ ὀκτώ, σπουδα-
 ῖμος ἐν τῇ τῆς σπουδαίας τῆ δὲ μονάδος δι-
 π्लाσιαζομένη, ἔως ἡμέτερος πρῶτος ἀριθμὸς,
 ἔφ' ὅν ἐφθασεν ὁ διπλασιασμός. τετρα-
 ρα μὲν γὰρ ἔστιν ὁ δὲ μονάδος διπλασιαζο-
 μένος ἐν τῷ, ἐν, δύο, τετραρα. ἐπὶ δὲ τε-
 τῶν σπουδαίας, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἀριθμὸς ἑσπὶ
 μονάδος μήνης μεθύμενος. γινόμενος δὲ ὁ τε-
 ραρα ἐπὶ τῆς ἐπὶ τῆς ἐπὶ, πεποίηκε ὦν εἰ-
 κοςὶ καὶ ὀκτώ, καὶ αὐτὸν τοῖς εἰσὶν μέρεσιν ἰ-
 σον. Ἄρα τὸ δ' οἴμαι ῥάδιον ἀγαθὰ ἐπι-
 δὲ τῆς παιδαγωγίας * πᾶσι σοφία καὶ ἀγυ-
 ραίον μυστικὸν εἰς τὴν τῆς σπουδαίας τῆς μετῆς
 καὶ τετρακωδω. καὶ γὰρ αὐτὰς αἱ εἰκοσι καὶ ὀκτώ
 πηγαὶ τῆς μήνης εἰσι. καὶ ἐχέτω γὰρ τὴν εἰς δὲ
 ἔκαστος τετρακωδωκωδω σπουδαίας τῆς μετῆς
 εἰς, μὲν τῆς ἀγαθῶν ἀριθμῶν ἔστιν ἔφ' ὅν
 εἴκοσι καὶ ὀκτώ. ἐφ' ὅν, ἰερὸν ἀδελφὸν ἀμειβ-
 σαι, φησὶ σπουδῆς τῆς εἰς τῆς ἰσάμενον ἀγαθῶν
 καὶ. ἔφ' ὅν γὰρ ἔστι, δεῦρ ἀγαθῶν, εἰκαστὸς
 ἡμέτερος εἰς τῆς ἀγαθῶν τῶν. ἔστιν ἀγαθῶν
 οἱ τῆς τέλειον καὶ τέλειοντος ἡμέτερος δὲ, ἔφ'
 τῆς τέλειον ἀγαθῶν ἡμέτερος ἰσάμενον. ἢ
 Δὲ μὲν ὦν νοῦν δὲ ἀγαθῶν τὴν ἀγαθῶν ἀγαθῶν
 ἀγαθῶν ἀγαθῶν, καὶ κατεκωδω αὐτῶν, καὶ
 ἔστιν ὁδὸς ἀγαθῶν καὶ ἐπὶ τὰ εἰσὶν. λέγει δὲ ἰσάμενον.
 ἀγαθῶν τὸν λῆθον. ἐπὶ τῆς ἀγαθῶν μὲν ὦν ἔπὶ
 καὶ ἀγαθῶν τῶν ἀγαθῶν λῆθον, ὅτι αὐτὸς ὁ ἰσάμενον
 ἀγαθῶν, ἀλλὰ λέγει. ἀγαθῶν τῶν λῆθον. ἐν τῇ
 ἡμέτερος, ἡμέτερος λῆθον ἡμέτερος ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν
 ἔφ' ὅν φησὶ, καὶ σπουδαίας ὅτι τῶν ἀγαθῶν τὰ ποι-

* Vid. Not.

μνια, ἢ ἀπεκάλισεν λίθον ἀπὸ τῆς σόματος τῆς Φριά-
 τος, ἢ στυγερῶς, ἢ ἐπιπέσον τὰ κεφάλαια,
 ἢ ἀποκαθάρσιν ἐν λίθον ἐπὶ τῆς σόμας τῆς Φριά-
 τος εἰς τὸν τύπον αὐτῆς· ἐπὶ τῶν μηδέπω ἔτι γα-
 ρονεῖται, ἢ τῆς μὴ στυγερῶς τῆς κτήνης, ὁ ἰα-
 κώβ ἰδὼν ῥαγῆλα πάλω ζυγατῆρα λαβῶν τὸ ἀ-
 δελφῶ τῆς μητρὸς αὐτῆς· καὶ τὰ κεφάλαια λα-
 βῶν τὸ ἀδελφῶ τῆς μητρὸς αὐτῆς, ἀποστειλῶν αὐτὸς
 ἀπεκάλισεν τὸν λίθον ἀπὸ τῆς σόματος τῆς Φριάτος,
 ἢ ἐπέσει τὰ κεφάλαια λαβῶν τὸ ἀδελφῶ τῆς
 μητρὸς αὐτῆς· ἐκδύμεθα ἀμοφοτίρας τῆς λίθου· B
 ἀλλήλοις στυγερῶς, ἢ αὐτὸν ἄλλοθεν κατ-
 νοήσασθαι ἢ ἐστὶν δὲ μὴ αὐτὸν ἐν ἰσοῦν ἡρ-
 κέναι ἐν λίθον ἀπὸ τῆς σπηλαίας, ἀλλ' εἰρηκέν-
 ναι· ἀρατὶ ἐν λίθον· ἐν δὲ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν
 ἐν ἰακώβ ἀποκαλυφθέναι ἐν λίθον ἀπὸ τῆς σό-
 ματος τῆς Φριάτος· ἢ κεφάλαια εἰ δυνάμεθα λέ-
 γην, ὅτι ἢ μὴ ἔστι τῶν σπηλαίας λίθου, ἐπὶ τῆς
 σπηλαίας μνημείον ἴδω, ὅτι ἐξελθὼν αὐτὸν ἀφα-
 ρῶν ἐν ἰσοῦν, ἀλλὰ φερόμεθα μόνον τῆς ἐπι-
 τειοῦσιν φερόν τῆς ἐν λίθον· ἢ δὲ C
 ἐπιτεμνόμεν τῶν σόμας τῆς Φριάτος, ἢ ἐμπρο-
 σθεν τῶν πίνης τὰ κεφάλαια, * ἀρῶν ἐμδύ-
 λην νηυσάσθαι τὰ ἐπίσημα, ἢ ἢ μέρει τῆς ἰα-
 κώβ αὐτὸς ἐστὶ λαβῶν ἐν ἰακώβ, καὶ φερό-
 νται ἐν λίθου ἀποκαλύψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς σό-
 ματος τῆς Φριάτος, ἢ αὐτοῦ τῆς κεφάλαια
 λαβῶν τῆς ἀδελφῶ τῆς μητρὸς αὐτῆς· ἢ ἢ γὰρ
 ἔστι μὴ τῆς Φριάτος αὐτὸν φερόμεθα ἐν ἰακώβ,
 * ἢ δὲ ἀφῶν τῆς σπηλαίας ἐστὶν ἐν ἰσοῦν· * εἰ δὲ δυνά-
 σαι ἐπίσημα πῶς ἐστὶν ἐπὶ μὴ τῆς σπηλαίας ἢ
 ἀπεκάλισεν ὁ ἐπιτεμνόμενος αὐτῶν λίθου, ἀλλὰ ἀφ-
 ρῶν· ἐπὶ τῆς τῆς Φριάτος, ἢ πῶς τελεῖται ἀφῶν,
 ἀλλὰ μόνον ἀποκαλύψαι· ἐξελθὼν πῶς τῆς μὴ
 φερόμεθα ἐν ἀπὸ τῶν μνημείων λίθου, ἢ μὴ πάλ-
 λιν κυλισθῆναι· πῶν δὲ ἐπὶ τῆς Φριάτος ἀποκα-
 λυφθέναι μόνον· ἀποστειλῶν γὰρ ὅτι ἀπὸ *

A vebant lapidem ab ore putei, & collecti
 potum praebebant ovibus, & rursum vesti-
 tuebant lapidem super ore putei in locum
 suum, & ubi (quia nondum hoc fa-
 ctum fuisset, propterea quod nondum
 congregata fuissent iumenta) Jacob in-
 tuitus Rachelem Filiam Laban fratris ma-
 tris suae, & oves Laban fratris matris
 suae, cum accessisset ipse, revolvit lapi-
 dem ab ore putei, & potum praebuit ovi-
 bus Laban fratris matris suae, volumus
 utrosque lapides inter se conferre, ut
 quod consentaneum est rationi confide-
 remus: nempe quare hoc in loco non
 ipse Iesus sustulerit à spelunca lapidem,
 sed dixerit: Tollite hunc lapidem: in Ge-
 nesi vero ipse Iacob revolverit lapidem
 ab ore putei. Et animum adhibe an
 dicere possimus non oportuisse ut Iesus
 rangeret lapidem speluncae superinposi-
 tum, quoniam spelunca monumentum
 erat, sed praecipere tantum his qui muner-
 i obeundo praerant, ut tollerent
 lapidem: iustum vero esse, ut ipse Ia-
 cob hunc superpositum ori putei, &
 obstantem quominus oves biberent (à
 quibus futurum erat, ut adiuventur
 nobilia, & pars Iacob) acciperet; cum-
 que ad hunc lapidem accessisset, revol-
 veret eum ab ore putei, ut potum
 daret ovibus Laban fratris matris suae.
 Ac profecto opus erat, ut ad puteum
 ipse accederet Iacob; extra speluncam
 vero staret Iesus. Vide vero, an inspi-
 cere possis, quamobrem superpositus
 speluncae lapis non revolvatur, sed tol-
 latur; à puteo autem non omnino tol-
 latur, sed revolvatur. Oportebat qui-
 dem omnino à monumento lapidem
 tolli, nec rursus volvi; alterum vero
 revolvi tantum à puteo: superius enim
 dictum est quod * * *

gloriam Dei, & considerantes magnitudi-
 nem eius fidei, quae est ad iustitiam, creda-
 mus. Quod si aliquis ex eorum numero qui
 se credidisse existimant, nondum gloriam
 Dei vidit, is dicat se argui non credidisse,
 eo quod, nondum vidit gloriam Dei:
 mentiri etenim ille non novit, qui non
 solum uni Marthae, verum etiam cui-
 cunque dicit: si credideris, videbis glo-
 riam Dei. Sustulerunt ergo lapidem. Ut
 lapis speluncae impositus tardius tollere-
 tur, soror defuncti fecit: quae veluti
 his quibus iusserat Iesus dicens: Tollite
 lapidem, obstitit, cum dixisset: Iam
 factet; quatrimum enim est: & sane in
 coërcita fuisset Marthae infidelitas, di-
 gnitas eius. φάται ἐν λίθον, Θήσασα· ἢ δὲ
 ἔξω, τελεῖται γὰρ ἐστὶ καὶ εἰ μὴ ἐκκαλύψω γὰρ ἢ τῆς μητρὸς ἀπιστία, εἰπόντος αὐτῆς

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

vil. Not.

χαίτω εἶπεν οἱ ἔ' ἰσοῦ μαθηταί . εἰς ὅσ' ἐπαύ-
 ρησαί οἱ ὀφθαλμοὶ τῷ διδασκάλῳ εἰς αὐ-
 τούς , οἷς ἄξιον ἔ' ἐπάσαι αὐτὸν τῶς ἑαυ-
 τῷ ὀφθαλμοῦς . Διότι δὲ ἔ' τοῦ βῆταζομῶν
 ὅτι με τέθνηκεν αὐτῷ ὁ εὐαγγελιστὴς ἀπὸ τῆς
 φωνῆς τῆς κατὰ ὀμιλίαν , καὶ ἀνύχα , καὶ ἔ-
 ψαυσε προσάγων αὐτὸ τῆ φωνῆς ὅτι ἑσθ' ἄνω
 πῶμαι πατέρα διχῆ . ἀλλὰ ἔ' εἰς μνηστῆς
 εἰσοῦ ὅτι παύλος , καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐ-
 τῶν , ἀνάγκη τὸν κατὰ ζῆλον καὶ μίμησιν ἔ'
 εἰσοῦ διχῆς διζέειμον , ἄερα τῶς ὀφθαλ-
 μῶς τῆς ψυχῆς αἴω , καὶ ἀναβίωσάντα αὐτὸς
 ἀπὸ τῆς τῆδε προσματῆται , καὶ μνήμης , καὶ
 ἐνοειν , ἔ' λογισμῶν , ἔ' τῶς εἰπῆν τῶν θεῶν τῶς
 λόγους τῆς διχῆς τῶς πᾶσι μετὰ τῶν , καὶ ἐπα-
 ρησιῶν , μετὰ τῶν , καὶ ἐπερῶν . εἰ δὲ πρὸς
 ἑαυτὰ ἀνυποστῆ τὸν μηδὲ τῶς ὀφθαλμοῦς ἔ-
 πασαι τῆς πᾶσι τῶν πᾶσι , καὶ τῶν πᾶσι ἐ-
 τῶ ὁ ἔ' ἔ' , καὶ εἰπῶντα . ὁ θεὸς ἰσχυρῶς μοι
 τῶ ἀνυποστῆ , λεκτίον φωνῆς αὐτῶν ὅτι ἄσ-
 φ' ἔ' πᾶσι , ὅσ' αἰετὸν ὀφθαλμοῦς τῶν κα-
 τὰ τῶν λυπῶν , μετανοῶν εἰς σωτηρίαν * ἀ-
 μέλη τὸν ἐργαζομῶν , ἀλλ' ἢ μόνον , ἔ' πᾶσι
 τῶ ἄξια τοιαύτης λύπης ποιήσῃται , ἔ' μέ-
 γα γινώσκοντες ἐπ' αὐτοῖς . καὶ ὀφθαλμοῦς γο-
 ῦν αὐτῶν * ἀμέτρητα καὶ μὴ ἀέλωσι , ἵνα μὴ τῆ
 ἀελοῦσῃ τῶν λυπῶν κατὰ τῶν ἑσθ' ἄνω
 νῶ . ἔ' πᾶσι μὴ ποτὶ ἔ' πᾶσι κατὰ τῶν μηδὲ τῶς ὀ-
 φθαλμοῦς ἐπάσαι τῶν , ὡς ὅσ' ἐστὶν ἀνα μα-
 κροῦν . ἔ' πᾶσι δὲ ἑαυτῶν πᾶσι τῶν ποιῶντων κρι-
 νῆται , καὶ δοκιμαζέται ἀπὸ τῶν εἰσὸν , καὶ ἔ-
 τῶς ἔ' μόνον ἐκ τῶν ἔ' τῶν εἰσὸν , καὶ ἐκ τῶν
 ποτῆρις πίνετα , ἀλλ' ἔ' καὶ τῶς ὀφθαλμοῦς ἐπα-
 ρητα , καὶ ἀρίστο αὐτῶς αἴω ἔ' τῶς διχῆς ,
 ἑσθ' ἄνω αὐτῶν θεῶν , καὶ τῶν πᾶσι ἑσθ' ἄνω
 ἐκείνα λεγέται . εἰ τομίζοιμι τῶν ὅπως ποῦν
 εἰσὸν κατὰ τῶν ὀμοίως τῶν πᾶσι μηδὲ τῶς ὀφ-
 θαλμοῦς ἐπάσαι τῶν , ὅσα λέγειν ὀμοίως τῶν
 μὴ ἐπάσαι τῶν τῶς ὀφθαλμοῦς , ἔ' ἀπὸ μα-
 κροῦν ἔ' ἑσθ' ἄνω δὲ . ἑσθ' ἄνω δὲ πᾶσι ἔ' εἰ
 ἢ ἐκ κλησία ἔ' ἐστὶν θεῶν , ἢ πρὸς οἶκος θεῶν πᾶσι
 ὅ παύλα ὀμοίως τῶν λέγονται . ἐστὶν ἔ' θεοδωμῶν ,
 ἢ εἰδῆς πᾶσι δὲ ἐν οἴκῳ θεοῦ ἀναρῶν φεῶν , ἢ
 πᾶσι ἐστὶν ἐκ κλησία θεῶν ἐστὶν , ἔ' ἐστὶν ὀμοίως
 ἔ' ἀληθείας . ὡς ὅσ' ἔ' πᾶσι κατὰ τῶν μὴ ἔ' ἔ'
 ὅ ἀρῶν , ἔ' μὴ πᾶσι ἐκ τῶν ποτῆρις , ἔ' μὴ πᾶσι
 ἔ' τῶν οἴκῳ ἔ' θεῶν , ἔ' ἔ' ἐκ κλησίας . ἔ' πᾶσι αἴω
 πᾶσι κατὰ τῶν ὅ μὴ τῶν ἐπάσαι τῶς ὀφθαλ-
 μῶς . ἀμῶν τῶν ἔ' ἔ' πρὸς κατὰ τῶν αὐτῶν ἐπαρῶν
 τῶς ὀφθαλμοῦς , μὴ ἐπαρῶν . καὶ ἔ' πρὸς κατὰ τῶν

esse, quam ob causam elevantur magistri
 oculi in eos, in quos dignum erat, ut
 suos ipse oculos attolleret. Hoc autem,
 quod nunc tractamus, edocemur Iesum
 intelligentiam humanam transtulisse à
 consuetudine, quam habebat cum his
 qui inferne debebant, eamque in su-
 blime elevasse, & exaltasse; evchens
 eam per precationem ad Patrem, su-
 per omnia existentem. Quinetiam Pau-
 lus cum sui similibus (quandoquidem
 imitator Christi est) exemplo, & imi-
 tatione precationis Christi precaturus,
 necessario attollere debet oculos anima
 sursum, eosque abducere à rebus præ-
 sentibus, nempe à memoria, à consi-
 derationibus, atque cogitationibus,
 sicque Deo dicere precationis verba ma-
 gna, eaque coelestia, de rebus magnis,
 deque supercoelestibus. Verum si quis
 opposuerit Publicanum, qui ne oculos
 quidem attollere voluerit, quique per-
 cussit pectus suam dicens: *Deus pro-*
pitius esto mihi peccatori, huic est res-
 pondendum; quemadmodum neque
 omnibus, neque semper assumendus
 est dolor, qui est secundum Deum,
 quique operatur poenitentiam ad salu-
 tem haud poenitentiam, sed ei soli,
 & omni, qui dignum aliquid tali dolo-
 re commiserit, ob eumque dolorem
 respicerit (isque sane assumendus est
 cum mensura, & non exuberans, ne
 exuberantiori dolore absorbeat à Sa-
 tana) ita fortassis non convenire, ut
 velint omnes semper attollere oculos,
 ut etiam non convenit semper stare
 procul. Cæterum unusquisque seipsum
 de rebus huiuscemodi iudicet, probet-
 que homo, & sic non solum ex illo pane
 comedat, & ex calice bibat, verum
 etiam oculos elevet, superne eos attol-
 lens, precemque fundat subiciens se-
 ipsum Deo, humiliansque illi. Quod si
 existimamus quomocumque viventi li-
 cere, perinde ac Publicano, nolle ocu-
 los ad cælum levare, commode dice-
 mus volenti levare oculos suos, itidem
 ei standum esse procul à templo, quod
 quale aliud erit, nisi Ecclesia Dei vi-
 ventis? quæ etiam à Paulo dicitur do-
 mus Dei, dum dicit: *Quod si tardius*
venero, ut noris quomodo oporteat te in
domo Dei versari, quæ est Ecclesia Dei
 viventis, columna, & basis veritatis. Ut
igitur non deceat omnem uti illo pane,
& bibere ex illo calice, & esse procul
à domo Dei, & ab Ecclesia, sic non
deceat omnem nolle elevare oculos. Pec-
cat autem aliquis, si, cum deceat eum
levare oculos, non levat eos. Rursum-
que itidem peccat, si cum eum dede-

* καὶ αὐτὸν
 ἐστὶν ἄλλο
 ἔ'

* καὶ αὐτὸν
 ἐστὶν ἄλλο
 ἔ'

ceat levare oculos, eos levat. Atque Publicanus quidem in Evangelio nec oculos levare volebat, decenter faciens, quos iure levaret Discipulus Iesu assilens, cui etiam mandatum datur dicens: *Attollite oculos vestros, & contemplantur regiones, quoniam alba iam sunt ad messem.* Quin Propheta quoque inquit: *Levate in altum oculos vestros: & in Psalmo cxxii, qui Graduum est cantus quartus, tanquam qui decenter levaverit oculos suos ad Deum inquit Propheta: Ad te levavi oculos meos, qui habitas in caelo. Ecce sicut oculi servorum ad manus dominorum sursum; & sicut oculi ancilla ad manus dominae suae, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec miseretur nostri.* Quod si apertius etiam docere opus est, quem quidem deceat imitari Iesum superne oculos attolentem, dum etiam ipse attollit oculos suos; rursus quem dedecet non solum instar Publicani procul a templo stare, verum etiam nolle oculos attollere, in medium adducemus ex Daniele, quae scripta sunt de iniquis Senibus amatoribus Susanna: *Et averterunt mentem suam, & declinarunt oculos suos, ne in caelum suspicerent, neque memores essent iudiciorum iustorum.* Adducemus etiam in medium quae de Susanna scribuntur hoc modo dicta: *At illa stans suspexit in caelum, quoniam cor eius fidebat Domino.* Observa enim in istis, quod qui averterant mentem suam, declinarunt oculos suos, ne in caelum suspicerent; ea vero quae Domino fidebat, consequenter fiducia quam habebat in Domino, suspexerit in caelum. Decebat enim precaturam, ob fiduciam temperantiae suspicere in caelum, superneque oculos attollere; Seniores vero decebat nolle oculos levare, atque etiam procul perinde ac Publicanus stare, verberareque pectora sua, & dicere: *Deus propitius esto nobis peccatoribus;* si supponatur, postquam averterant mentem suam, declinaverantque oculos suos, ne suspicerent in caelum, neque recordarentur iustorum iudiciorum, eos respicuisse: atque post dolum intentatum mulieri, impotes facti factos precari. Caterum erigentis oculos sursum, eosque decenter erigentis in caelum officium quoque erit suffollere manus sanctas, praefertim quando absque ira, & disceptationibus emittit precem. Sic enim nostris etiam

ως μη ἐπαίρειν, ἐπαίρει· ὁ μὲν οὖν, καὶ ὁ βασιλῆιον, πλάνως εἶπε ἠδὲν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπάγει, καὶ θηκόντας πῶδιν. ἐπάγει δ' αὐτὸς βλάσφημος ὁ πῦρον ἐκ ἰσοῦ μαθητῆς, πρὸς ὃν καὶ ἐβλήθη διδόναι ἢ λήγασα. ἐπάγειτε τὰς ὀφθαλμῶν ὑμῶν, καὶ δεύσατε ὡς χεῖρας ὅτι λυκῆν εἰσι πρὸς δεξιῶν ἡδὴ. καὶ ὁ σωφρόνης δὲ φησιν· ἐπάγειτε εἰς ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν· ἀλλὰ καὶ ἐν ἐκαστῷ εἰσεσθῆ δούτερον λαλῶν, ὅτι αἰδῆ ἦν ἀναβαθμῶν περὶ τῆν, ὡς κηκόντας ἐπάγει τὰς ὀφθαλμῶν πρὸς τὸν φησὶν ὁ σωφρόνης· πρὸς σὶ ἦρα τὰς ὀφθαλμῶν μεθ' ἑαυτοῦ ἐπὶ τῶν δεξιῶν ἰδὲν ὡς ὀφθαλμοὶ δόλων εἰς χεῖρας ἦν κελῶν αὐτῶν, ὡς ὀφθαλμοὶ παιδικῶν εἰς χεῖρας τῶν κελῶν αὐτῶν, ὡς οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς κελῶν ἐν θεῶν ἡμῶν, ὡς ἡ οἰκτιρήσῃ ἡμῶν· εἰ δ' καὶ σαφέστερον ἡμεῖς πᾶσαι τῶν ἐπι μὲν ἡδὴ κηκῆι μιμνήσκου ἐν ἰσοῦν ἄρα τῶν ὀφθαλμῶν αἰνῶν, ἐν δὲ καὶ αὐτὸν ἐπαίρειν εἰς τὰς ὀφθαλμῶν, ἐπὶ τῆν τῶν μὲν ἢ κηκῆν, ὁμοίως δ' ἐπὶ πλάνῃ ἢ μόνον μακρόθεν ἐστὶν ἡ ἰερὰ, ἀλλὰ καὶ ἀλλῇ ἐπάγει τὰς ὀφθαλμῶν, πᾶσαι ἀπομέτα εἰς τὸ δευτὴν τὰ πρὸς τῆν ἐραδύνει τῶν σωφρόνης αἰόμεν σωφροτέρων, ὡς ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς ἐπὶ ἐαυτῶν νοῦν, ἐπὶ ἐκείνου τὰς ὀφθαλμῶν αὐτῶν, τὸ μὴ βλέπειν εἰς τὸν ἕρανόν, μηδὲ μνημονεύειν κηκῆν διὰ κηκῆν· ἐπὶ τῶν σωφρόνης τῶν εἰρημῶν ἐν τῶν· ἢ δ' κηκῆν αἰετῶν εἰς τὸν ἕρανόν ὅτι ἡ κηκῆν αὐτῶν πεποθῆν ἐπὶ κηκῆν· πᾶσαι τῆν δ' ἐν τῶν ὅτι οἱ μὲν ἡμεῖς ἐπὶ τῶν εἰρημῶν ἐν ἑαυτῶν νοῦν, ἡμεῖς τὰς ὀφθαλμῶν αὐτῶν τὸ μὴ βλέπειν εἰς τὸν ἕρανόν. ἢ δὲ πεποθῆν ἐπὶ τῶν κηκῆν ἀετῶν τῶν πεποθῆν ἐπὶ τῶν κηκῆν, αἰετῶν εἰς τὸν ἕρανόν· ἢ ὡς πᾶσαι τῶν τῶν μὲν ἡμεῖς τῶν σωφροτέρων πᾶσαι μὴ ἡμεῖς εἰσεσθῆ εἰς τὸν ἕρανόν, ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν αἰνῶν. τοῖς δὲ σωφροτέροις, εἰ καὶ ἡμεῖς ἡμεῖς μὲν ἡμεῖς ἐπὶ τῶν εἰρημῶν νοῦν, καὶ ἐκείνου τὰς ὀφθαλμῶν αὐτῶν, ἢ μὴ βλέπειν εἰς τὸν ἕρανόν, μηδὲ μνημονεύειν κηκῆν διὰ κηκῆν, μεμνήσκου, πᾶσαι μὲν σωφροτέρων τῶν κηκῆν, καὶ τῶν εἰρημῶν δὲ τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ μὲν τῶν ἡμεῖς, καὶ μὴ ἀλλῇ τὰς ὀφθαλμῶν ἐπάγει, ἢ καὶ πᾶσαι ὁμοίως τῶν πλάνῃ ἐραδύνει, καὶ τῶν ἡμεῖς ἐπὶ τῶν, καὶ λέγει· ὁ θεὸς ἡμεῖς τῶν αἰετῶν τῶν δὲ ἡμεῖς τὰς ὀφθαλμῶν αἰνῶν, καὶ ἐπαίρειν αὐτὸς κηκῆν εἰς τὸν ἕρανόν καὶ τὸ ἐπαίρειν ὅτι καὶ χεῖρας, μάλιστα ὅτι χεῖρας ὀργῆς, ἐπὶ τῶν κηκῆν ἀναπέμπει τῶν βλάσφημῶν ὡς τῶν

ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ἀνεμύριον αἷμα, ὅθεν τῆς ἐπι-
 νοίας, ἐν τῆς ζωίας, ἐν τῆς χάριτος ἐπιπα-
 ρεμβῶν ἐν παρῆσει ἐπαρῆσαι, ἔκ ὑψώσεως
 πλὴν ψυχῆ, ὡς ἐπὶ τῆς μωσῆος τῆς χροῆς, ὡς τῆ
 αἰ εἰπέ. Ἐπεὶ τῆς χάριτος μὴ ἴσως ἐσπε-
 ρεῖ, ἀμαλκίᾳ μὲν ἐν πῶτος οἱ ἀόρατοι ἐ-
 χροῆσι ἠπὶ τῆς ἰσραηλῆται, οἱ ἐν ἡμῖν δὲ ἰσραηλῆται,
 λαοὶ νικῶσαι. ὡσαύτως ἐν τῷ ὀφθαλμῷ
 ἔρε τῆς ὀφθαλμῶν αἷμα, ἐν εἶπε, καὶ τὸ φα-
 νέρτα ἡμῖν ἀκόλῳτα. πᾶτερ, βίβραται σοι ὅτι
 ἤκουσάς με. ἐρῶ, ἵδὲν ὅτι πῶτος με ἀ-
 κούεις. ἀλλὰ ὅθεν τῶν ὄχλων ἐν παρῆσει εἶ-
 ποι, ἵνα πρὸς τῶν ὄχλων με ἀπέστραψας. εἶ-
 πε τῆς ἀξίως τῆς ἐν σαρκὶ ζώντων, ἐν μὴ καὶ
 σάρκα φρατθολογῶν βίβραται, ὡσαύτως τῆς λέ-
 γεται. ὡσαύτως τῆς βίβραται ἀπὸν ἐπαρῆ-
 λία. ἐν τῆς χαλῶντος οὐ ἐρῶ. ἵδὲν πᾶρῆμι, πᾶ-
 ρη τομῆς ἐν τῆς σατῆρος ἐν κελῆς; ἢ ὅτι
 λαλῶσαι σε, ἐρῶ, ἵδὲν πᾶρῆμι; ἀμα γὰρ ἔρε
 τῆς ὀφθαλμῶν αἷμα, ἔκ εἶπε. τί δὲ εἶπον; εἰ
 οὐκ ἐν τῆς ὡς ἐν τῶν τῶν σατῆρος, ἀκο-
 λῶντος τῶ. ὡσαύτως τῆς ἐρῶ, ἵδὲν πᾶρῆ-
 μι, ἀμα πᾶρῆμι ἢ παρῆμι ἐν σατῆρος λαλῶντος
 ὡσαύτως ἐν τῆς παρῆμι τῆς δικῆς ἐπαρῆλίας
 γαργαμβῶν. ἐν τῆς χαλῶντος οὐ ἐρῶ, ἵδὲν πᾶ-
 ρημι. τί τῶ εἶπε; παρῆμι μὲν εἶπὸν βίβραται.
 παρῆμι τῆς δὲ τῶ βίβραται ἀπὸν τῶ εἰπόντος
 αἰ ἀπὸ. ὡσαύτως τῆς ἐρῶ, ἵδὲν πᾶρῆμι,
 ἀπὸ τῆς τῆς παρῆμι ἀπὸ τῆς βίβραται, λί-
 γη τῶ ὅτι τῶ παρῆμι τῶ βίβραται βίβρα-
 τῆς. ἐν τῆς ἐπαρῆμι εἶπὸν οἱς ἐνενοῦσι μόνον,
 ἐ παρῆμι ἢ ἐν τῶ βίβραται, φησὶ. πᾶτερ,
 βίβραται σοι, ὅτι ἤκουσάς με. ἐμύριον αἷμα βί-
 βραται ἀπὸν τῶ βίβραται ὁ μόνος ἀγαθὸς θεός
 ἔκ πατῆρ, ἤκουσε τῆς μόνον λέγοντος ἐν τῆ
 βίβραται. ἐφ' οἱς ἐν τῆς παρῆμι ἀπὸν ὅ-
 χλων ἀπαπέμψα ἀπὸ τῆς βίβραται ὁ πα-
 τῆρ, δύο ἀμα πᾶρῆμι, καὶ βίβραται ἐφ' οἱς
 ἐτυχε παρῆμι τῆς παρῆμι, καὶ πᾶρῆμι τῶν πε-
 ρεσνῶτα ἀπὸν ὄχλων. ἐβλέπετο γὰρ αὐτῆς πα-
 ρῆμι ὡς τῆς ἀπὸν θεοῦ ἀπῆμι ἀπῆμι
 ὡς ἡ ἐπιδεδῆμι. ἔγνω δὲ ἐπαρῆμι,
 ἐπὶ τῆς πᾶρῆμι εἶδεν ὅτι ἀπῆμι ἢ τῆς πα-
 ρῆμι ψυχῆ ὅτι τῶ σῶμα αἰπὸν, ἀπῆμι ἀπῆμι
 σα ἀπὸ τῆς χροῆς τῆς ψυχῆ. ἐ γὰρ νομῆμι
 ὅτι ἢ ψυχῆ τῆς παρῆμι ἀπῆμι τῶ σῶμα μῆ
 τῶ ἔξοδον, ἔκ ὡς ἀπῆμι παρῆμι ἤκουσε κρα-
 ξαντος ἰησοῦ, καὶ εἰπόντος. λαλῶσαι δὲ ἰησοῦ
 fens, cum clamasset Iesus, dixissetque :

A oculis sursum per cogitationem, & con-
 templatationem erectis, atque etiam mani-
 bus ipsis erectis per actiones sustollentes,
 atque exaltates animam, Moyses more, ita
 sustollentis manus, ut etiam diceret: Ele-
 vatio manuum tuarum sacrificium vesperti-
 num; Amalecite, & omnes invisibiles ini-
 mici vincuntur; Israelita vero, nempe
 cogitationes nostrae vincunt. Haecenus de
 eo, quod est: Sustulit oculos Iesus sursum,
 & dixit, in quem locum diximus quae no-
 bis sunt visa conducere. Pater gratias ago
 tibi, quoniam audisti me: Ego autem scie-
 bam, quod semper me audis, sed propter tur-
 bam, quae circumstat, dixi, ut credant quod
 tu me miseris. Si orantibus viris probis,
 & in carne viventibus, nec secundum
 carnem militantibus tale quiddam prom-
 mittit Deus, pro eorum prece: Adhuc te
 loquente te dicam, Ecce adsum, quid
 censendum est de Servatore, & Do-
 mino? nonne hoc, Antequam loquaris
 tu, ego dicam, adsum? simul enim
 sustulit oculos sursum, & dixit. Quid
 dixit? si fieri potest, ut conjectemus
 in talibus, consequenter huic dicitur: An-
 tequam loquaris tu, ego dicam, Ecce ad-
 sum, ut maius sit quod dicitur ad Ser-
 vatorem, quam quod scriptum fuerit
 in promissione, quae est ad sanctos,
 nempe: Adhuc te loquente, ego dicam,
 Adsum. Quid, inquam, dixit? Pro-
 posuerat Servator precari, sed praeco-
 cupante illius precationem illo qui ei di-
 xerat, Antequam loquaris tu, ego di-
 cam, Adsum, pro precatione, quam
 animo conceptam dicitur erat Patri,
 qui praecuparat preces, gratias agit: &
 (perinde quasi exauditus fuisset) pro-
 pter ea, quae animo tantum conce-
 perat, non tamen protulerat, precando
 inquit: Pater gratias ago tibi, quod au-
 disti me. Precaturus ergo erat pro La-
 zari resurrectione, & praecupans il-
 lius precationem solus ille bonus Deus,
 & Pater audivit quae dicenda erant in
 precatione, pro quibus in frequenti
 auditorio circumstantis ipsum turbae,
 precum vice remittit gratiarum actio-
 nem Servator: duo pariter faciens, &
 gratias agens pro his quae de Lazaro
 assequutus fuerat, & circumstantem
 sibi turbam confirmans. Volebat enim
 Iesus, ut hi admitterent se à Deo mis-
 sum, ad hanc vitam advenisse. Agno-
 vit autem se exauditum, quoniam spi-
 ritu norat Lazari animam remissam ab
 animarum loco, corpori eius restitu-
 tam. Nec enim censendum est quod La-
 zari anima adesset corpori post suum
 excessum, & quod quasi celeriter pra-
 Lazare prodi foras, conjuncta corpori

Pavs II.

Xx ij

ρασε, λαζαρε δδύεσ ἔξω. ἔκλθεν ὁ πικρὸς
 κῆρ δεδιδυμένος τῶν πόδας, ἔ τῆς χεῖρας κί-
 ριας, ἔ ἡ ὄψις αὐτοῦ σιδαιεῖα σκουεῖδιτο.
 λέγει ὁ ἰησοῦς αὐτοῖς. λύσατε ἄβαν, ἔ ἀφετε
 ἄβαν ἡσάρα. ἰησοῦς ἔρε τῶς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ,
 ἔ ἐπὶ μέλλον βίχασθαι ἐπικυβάν, ἔ αὐτὴ βί-
 χῆς βίχρησσε, κατανοήσας πλὴν λαζάρου ψυ-
 χλὸ εἰσθῆσθαι εἰς τὸ σῶμα, ἔ διορθῆσαι τῆς
 ἀπὸ πνευματικῆς ἰησοῦ ἡμωσῶν αὐτῶν ὀφθαλμοῦ
 πνεῦσ ὁ ἔκλθεν ἀπὸ τῆς μνημείου. ἔς μὲν ἔ-
 φερε ὅτι πατέρε βίχρησσαν, μεγάλη ἐχρησα-
 Β
 το φωνῆ διδάμιν ἐπιθέσει τῶν λαζάρου, με-
 γάλῃς ἔρεσσε, ὡς ὅτε πτω ἡμωσῶν ὅσον ὅσον
 τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἔξω τῆς μνημείου κρυ-
 γῆς. ἔ τὸ τὸ δὲ τομῆσιν ἀξίον ἔστι τῶ ἰησοῦ ἔρ-
 ρον, ἔ μὴ μόνον βίχασθαι ἡσάρα ἔ νεκρὸς,
 ἀλλὰ ἔ ἐμβοῆσαι αὐτῶν, ἔ καλεῖσαι ὅτι ἐνδὸν
 τῆς ἀπῆρας, ἔ τῆς μνημείου ὅτι τῶ ἔξω αὐτοῦ.
 ἔρε δὲ εἰδέναι ὅτι εἰσὶ πνεῦσ ἔ τῶν λαζάρου μὲν
 πλὴν φιλίσε ἰησοῦ ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἔ ἀπῆσαντες,
 ἔ ἐν μνημείου ἔ νεκρῶν ἔρε μείναντες με-
 C
 τὰ νεκρῶν νεκροί. ἔ μὲν τῶ τῆ βίχῃ ἔ ἰησοῦ
 ζωοποιεῖντες, ἔ ἀπὸ τῆς μνημείου ὅτι τῶ ἔξω
 αὐτοῦ ἡσάρα ἰησοῦ τῆς μεγάλης αὐτοῦ φωνῆ καλε-
 μῶν. ἔ ὁ πνεῦσ ἔρε ἔρε τῶς ἀξίως τῆς
 νεκρότητος δεσμῆς ὅτι ἔρε πνεῦσ ἔρε ἀμῆρη-
 μῶν πνεῦσ ἀδελφῶν, ἔ πλὴν ἔρε ἀδελφῶν
 * ἔ μὲν ἔρε, ἔ μὴτε ἔρε πνεῦσ, * μὴποτε πνεῦσ ἔρε
 νάδῃος, μὴτε πνεῦσ ἔρε τῶς τῆς νε-
 κρότητος δεσμῆς, ἔως ἰησοῦς καλεῖσαι τῶς λύ-
 σασι αὐτῶν, διωμῶν ἔρε ἔρε αὐτῶν ἀπῆ-
 ναι. ἔ πνεῦσ ἔρε τῶς ὁ διωμῶν λέγει.
 ἢ διωμῶν ἔρε τῶς ἐν ἑμὶ λαζάρου τῶς ἔρε-
 σοῦ; πνεῦσ ἔρε ἔρε, ἔνα μὲν αὐτῶν ἔρε
 φωνῆ μεγάλης ἔρε κρυφῶν τῶ μὲν ἔρε ἔρε
 * ἔρε, * κρυφῶν μὲν, ὅσον ἔρε δὲ, ἔ
 * ἔρε τῶς διωμῶν τῆς ἰησοῦ κρυφῆς, ἔ * λα-
 ζαρε, δδύεσ ἔρε. ἔ νόμισον ἔρε ἐν ἔρε μὲν
 ἔρε σκιδῶν, ἔ ἔρε νεκρῶν, ἔ ἐν ἔρε νεκρῶν,
 ἢ μνημείου, ὅτι μὲν ἔρε ἔρε ἐπῆσαν ἀλη-
 θείας, ἔ φωσῶντα, γλυτά μὲν τῆς δα-
 ρεῶς τῆς ἔρε αὐτοῦ, ἔ μέτρον ἔρε μὲν πνεῦ-
 μῶν ἀξίως, ἔ καλὸν ἔρε μὲν τῶς ἔρε,
 διωμῶν τῆς μέλλοντος ἀξίως, ἔρε τῶς ἔρε
 τῶς ἔρε, ἔ ἔρε * πλὴν ἔρε πάλιν φωνῆ
 ἔρε ἔρε. ἔ ἐπὶ ἔρε τῶς πνεῦσ ἔρε
 αὐτοῦ εἰς τῶ μνημείου, ἔ ἔρε αὐτοῦ ἔρε ὁ ἰησοῦς
 * ἔρε ἔρε, ἔ * ἔρε ἔρε, ἔρε ἔρε ἔρε
 διδάμιν τῆς φωνῆ, ἔ τῶς λέγει αὐτῶν, φωνῆ
 μεγάλης κρυφῶν ἔρε τῶ ἔρε τῶ ἔρε ἔρε
 Pprr II.

A
 mavit, Lazare veni foras: & prodiit, 1ob. 11. 43
 qui mortuus fuerat, manus, & pedes 44
 habens revinctos fascijs funeris: &
 facies illius sudario erat obvinctus. Dicit
 ei Iesus: solvite eum, & finite abire.

P
 Recaturus Iesus cum sustulisset ocu-
 los, exauditus fuit, & precum lo-
 co gratias egit, quia diligenter perspexisset Lazari animam corpus ingressam
 fuisse; egentem superventura sibi (ob
 jussionem Iesu) strenuitate, & vigo-
 re ad exeundum e monumento. Quo-
 circa postquam Patri gratias egisset, voce magna clamavit, robur impofitura
 in Lazaro, magna voce opus habente,
 quia nondum acumine praditus esset
 audiendi clamorem invitantem se extra
 monumentum. Atque hoc san@ opus di-
 gnium Iesu esse dicendum est, ut non solum
 pro mortui vita oret, verum etiam si in illo
 infonct, vocetque illum in monumento
 existentem, & in spelunca ad proeundum
 foras. Sed notemus necesse est aliquos
 etiamnum Lazaros esse, qui post contra-
 etam cum Iesu amicitiam infirmati sunt, &
 periere: qui etiam in monumento, & in
 mortuorum loco manserunt cum mor-
 tuis mortui, & postea oratione Iesu,
 qui illos e monumento ad proeundum
 foras voce sua magna vocavit, vivificati:
 cui qui paret, egreditur, vinculis mor-
 tificationis dignis ob priora peccata cir-
 cumdatus; & faciem etiamnu obvinctam
 habens, neque videns, neque ambulare
 valens; neque aliquid operari propter
 mortificationis vincula, donec, Iesus iussit
 solventibus eum: penes quos etiam
 D
 facultas esset sinendi eum abire. Et sa-
 ne quisquis dicere valet: An experi-
 mentum queritis in me laquentis Christi?
 is tentet talis fieri ut sibi Christus voce
 magna cum clamaverit, dicat: Lazare
 prodi foras: sibi, inquam, qui postquam
 mortuus fuit, invocavit quidem; sed
 non acute, & idcirco etiam opus ha-
 bebat Iesu clamore. Proinde cogita
 eum qui a Christo recessit, ad genti-
 lem relapsus vitam, post acceptam ve-
 ritatis cognitionem, & postquam illumi-
 natus fuerit, gustaveritque donum super-
 caeleste, particeps factus Spiritus sancti,
 atque gustaverit bonu Dei verbum, virtu-
 tesque futuri saeculi; cogita, inquam ta-
 lem in inferno esse cum vmbis, & mor-
 tuis, in loco, ac regione mortuor-
 um, & monumentis. Simul atque
 igitur pervenerit Iesus ad huiuscemodi
 hominis monumentum & extra illud stans
 pro tali oraverit, & exauditus fuerit,
 postulans illius voci, illius sermonibus
 innasci robur, voce magna clamat il-
 E
 X x iij

* X. 1. 1. 1.
 * X. 1. 1. 1.
 * X. 1. 1. 1.

1. Cor. 13.
 Heb. 6. 4. 5.

lum quem sic adamabat, ad ea quae procul
 absunt à Gentilium vita, & à monumento,
 atque spelunca eorum vocans : quādo Ie-
 su sectatori licet agnoscere, quoniam pa-
 cto talis propter Iesu quidem vocem pro-
 deat, sed adhuc suorum peccatorum spiris
 ligatus, & strictus, atque ob poeniten-
 tiam quidem, atque quia audierit Iesus
 vocem, vivens; sed nec pedibus (quia
 nondum liberatus sit peccati vinculis)
 liberis ingredi, nec res eximias libere
 operari valens, manus, & pedes re-
 vincitos habens vinculis mortuorum se-
 pulchralibus. Ac talis profecto propter
 in se existentem mortificationem, præ-
 ter vincula etiam manuum, & pedum,
 faciem quoque ignorantia coopertam,
 & obvinctam habet. Deinde quoniam
 non tantum voluit Iesus hunc vivere,
 nec amplius in monumento manere,
 extra monumentum cum venisset Laza-
 rus ligatam (ut superius dictum est)
 faciem habens, atque impeditus, qua-
 tenus ligatus erat, è monumento pro-
 dicit, dicit illis qui huic muneri obeun-
 do idonei erant Iesus : *Solvite eum, &*
finite abire; existimo quod non appro-
 bans rationem conversionis, postquam
 peccaverat; nec adhuc valens iuxta il-
 lam vivere, quod detinerentur animæ
 illius potentia (nempe eundi, ope-
 randi, & contemplandi) talis prodijt
 è monumento : adhuc manus, & pedes
 revinctos habens fascijs sepulchralibus,
 faciemque suam sudario obvinctam. Sed
 postquam dicente Iesu Christo tanquam
 Domino : *Solvite eum, & finite abire*,
 his, qui solvere illum poterant, ob ius-
 sionem Iesu solutus fuit, pedibus, &
 manibus, ac deposuit quod impostum
 faciei suæ operimentum fuerat, insti-
 tuit iter tale, ut etiam ipse eo perve-
 niat, ut sit unus ex accumbentibus
 cum Iesu. Iam propter illud : *Prodiit qui*
mortuus fuerat, vinctos habens pedes, &
manus fascijs funereis, dicendum est dif-
 ferentiam esse inter eos qui vinctos ha-
 bent pedes, & manus : nec idem ef-
 fe cœpisse ligari ob mortificationem
 (nunc nanque *κλείαι* vincula mortuo-
 rum significant) & ligatum fuisse ju-
 dicio Domini, qui ingressus, ut videret
 accumbentes, cum vidisset non ha-
 bentem vestem nuptialem de eo dixit :

Matth. 22. Ligatis illius pedibus, & manibus, eijcite eum in tenebras exteriores. Insuper hoc in loco est nonnihil quod egeat inquisitione : nempe dum dicitur Lazari faciem sudario obvinctam fuisse, & ve-

εἶς, ὃ τῶ μνημείῳ αὐτῶν, καὶ τῶ ἀποκείνῳ, καὶ τῶ
 ἡρώδῳ ἔτι φέρον. ὅτι ἔστιν ἰδὲν ὅτι ἀκολούθη-
 τα τῶ ἰησοῦ, πῶς ἔσπον ὁ τοῖαυτος ἐξέρχεται μὲν
 ἀφ' ἧ ἰησοῦ φωνῆ, ἢ ἢ ὅτι σφραγίσ τ' ἰδὲν ἀμύρ-
 τημάτων δεδεμμένος καὶ ἐσφιγμένος, ἀφ' ἡμῶν ἢ
 μετανοίας, καὶ ὁ ἀκκρέταις τῆς ἰησοῦ φωνῆς ζῶν,
 ἀφ' ἡμῶν δὲ τὸ μηδέπω ἀπολευσθαι τῆς τῆς ἀμύρ-
 τίας δεσμῶν, μηδὲ ἡδὴ διώσασθαι ἐλευθέρως
 ἐπιβάνῃ τῶς ποτῆ, ἀλλὰ μηδὲ ἐνεργῆ ἀ-
 πολευμῶς πᾶ ἀφ' ἡμῶν, διεδεμμένος, &
 πόδας, καὶ τὰς χεῖρας δεσμῶν νεκρῶν κλείαις.
 καὶ ὁ τοῖαυτος γὰρ ἀφ' ἡμῶν ἐξ ἡρωδίου αὐτῶν νε-
 κρότησ, πρὸς τῶς ἐπ' ἡμῶν χεῖρας καὶ τῶν πο-
 δῶν δεσμῶν, καὶ τ' ἔστιν τῆ ἀγνοία κεκάλυπται,
 καὶ ἀπειδιδόται. εἴτ' ἐπι μὴ μόνον ζῆσαι αὐτῶν
 θεοβίλῳ ὁ ἰησοῦς, καὶ ἐν τῶ μνημείῳ ἢ μόνον,
 ὅτι τὰ ἔξω τῶ μνημείῳ ἔστιν ἔλθῶν διδόναι,
 κείνως ἀπειρῶσαι, * τῆς ζῆσ, καὶ τ' ἐξελ-
 λυθέναι ἀπὸ τῶ μνημείῳ μὴ διώσασθαι, ἔσπον
 διδόναι, λέγει τῶς διακαινόμοις ἡσπρητοσασθ
 αὐτῶ ὁ ἰησοῦς. λύσασθαι αὐτῶν, καὶ ἄφεσι αὐτῶν ὑ-
 πάγῃν, νομίζω ὅτι μὴ οὐκ ἐλευθέρως μὲν
 τῶ ἀπὸ τῶς ἐπιτροπῆς μὲν ὁ ἡμῶν κείνως λό-
 γῳ. ἢ ἢ ὅτι ἀποτῶν κατ' αὐτῶν εἶν, τῶ κατῆ-
 χεσθαι αὐτῶ τῶς τῆς ψυχῆς πορθητικῆς, καὶ
 φραστικῆς, καὶ θεωρητικῆς διωμάμης, ὁ τοῖαυτος
 ἐξ ἡλθῶν ἀπὸ τῶ μνημείῳ. καὶ ἢ ὅτι δεδεμμένος
 τῶς πόδας, καὶ τὰς χεῖρας κλείαις, καὶ ὁ ἰησοῦς
 αὐτῶ σὺδαεῖα ἀπειδιδόται. ἀλλ' ἐπὶν εἰπόντος
 ἰησοῦ τῶς λύσασθαι αὐτῶν διωμάμῶν, ἀφ' ἡμῶν
 πρὸς τῶν ὡς διακόπῃ τῶ χεῖρας, τὸ λύσα-
 π αὐτῶν, καὶ ἄφεσι αὐτῶν ἡσπῶν, λιθῆ τῶς
 πόδας, καὶ τὰς χεῖρας, καὶ ἀποτῶν ὁ ἐπιχει-
 μῶν αὐτῶ τῶ ἡμῶν κείνως ἀφαιρέθῃ, πο-
 ρβῆται τοιαύτου πορβῆται, ὡς τῶ ὅτι αὐτῶ
 ὅτι ὁ ἰησοῦς καὶ αὐτῶν ἡμῶν τῶ σὺδαεῖα
 μῶν τῶ ἰησοῦ. μὲν τῶ, ἀφ' ἡμῶν τῶ ἔλθῶν
 ὁ πορβῆται, δεδεμμένος τῶς πόδας, καὶ τῶς χεῖ-
 ρας κλείαις, λεκτέον ὅτι ἀφ' ἡμῶν ὅτι καὶ τῶ
 δεδεμῶν τῶς πόδας καὶ τὰς χεῖρας, * τῶ
 τῶ ὅτι τῶ ἡμῶν τῶ δεδεσθαι ἐκ τῶ νεκ-
 κείνως ἀφαιρέθῃ, ὡς τῶ τῶς δεσμῶν ἐπι-
 φέρεσθαι τὸ οἶον τῶς νεκρότητος, νῦν γὰρ αἱ
 κείνως νεκρῶν εἰσι δεσμῶν, ὅ * διδόναι χριστῶ
 κείνως ἡμῶν, τῶ εἰσθῶντος διατάσασθαι τῶς
 ἀμύρτων, καὶ εἰδόντος ὅτι μὴ ἐνδεδουῖν
 ἐνδύμα γάμῳ, καὶ ἀπὸ αὐτῶ εἰπόντος. δι-
 σπρῆται αὐτῶ πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλεται
 αὐτῶ εἰς τὸ σῶτος ὁ ἔσπῶσῃ. ἢ δὲ πῶ ἐν
 τῶ * τῶ δὲ ἰησοῦ.

τῶ * τῶ δὲ ἰησοῦ ἀπὸ τῶ σὺδαεῖα ἀπειδιδόται, καὶ ἐκ τῶ ἡμῶν

θεοις ουκ εστιν ημοις εις τιω αει ιησους π...
 εστιν, οτι οσον εφ' εαυτους και παρος κατ' αυτην
 τας φαρισαιους ειν εν αυτοις πορευθη ζηλον εν-
 ηριστοντες, αλφ' της αει το λαζαρου επαγ-
 γελιας. και ομοι μοι τωτο μελλον εκλεσθαι
 σημειον ο βλασφημιας. εδω και επιφανετα το
 σκεπησθον ου οι φαρισαιους, και οι φαρισαιοι,
 και τα εξης. πολλος μω ου εστι, τας αλφ'
 ο θιασαομαι (α αει τον λαζαρον πισθυ-
 σθησας. ωσπερι δε ολιγωτερος εφισεν εη) τας
 μη τισατας, ειπων. πνευ δε εζ αυτων απηλ-
 θον, και τα εξης. * παρος δε και τως λεγθη-
 σθησθαι ει διωσθησθαι ημευ και παρος συγ-
 χυατασθαι, επι μη ερησθαι μω, πολλοι ου ουκ
 ηβ' ισδαυον ηβ' ελθονταν παρος τιω μωριου, και
 θιασαομαι α εποισεν, επιφανετα εις αυτον,
 γαρησθησθαι δε. πολλοι ου ουκ ηβ' ισδαυον οι
 ελθοντες παρος τιω μωριου, και θιασαομαι α
 εποισεν, επιφανετα εις αυτον. και μελιση
 εφ' τιω αναγαγω και ημευ, μηποτε παρτες
 οι θιασαομαι, ταπεινι θιασαοματι και * συ-
 νησας α εποισεν ο ιησους, επιφανετα εις αυτον.
 οι μωριου απηλθοντες παρος τας φαρισαιους,
 και ειποντες αυτοις α εποισεν ο ιησους, επι μη
 μεμνησθησθαι οτι θιασαοματι, μηποτε το εν ε-
 πανημ λεγθησθαι αει ηβ' πισθυσθησθαι ουκ
 εστιν, η. εθιασαοματι. εδωατο γδ, ει φη και
 εστι θιασαοματι, γαρησθησθαι οτι πνευ εζ αυτων
 απηλθον παρος τας φαρισαιους, και ειπον αυ-
 τοις α εθιασαοματι απηλθοντα εν ιησου, η, α
 εθιασαοματι και εποισεν ο ιησους. νωι δε ο, ε-
 θιασαοματι, επι τωτων μω εδωαματι ερησθαι.
 επι η ηβ' πισθυσθησθαι, οησες και ελθοντες
 ησθη παρος τιω μωριου, και θιασαομαι α
 εποισεν ο ιησους. δι ης οησθη και * ει αει το
 εθιασαοματι. εθιασαοματι εθιασαοματι εθιασαοματι
 εθιασαοματι, οη ου με απεσεισθησθαι. αμα δε η
 αει ταυτα παρος ει διωσθησθαι τας ελθοντας
 παρος τιω μωριου, και θιασαομαι α εποισεν
 ο ιησους, και πισθυσθησθαι εις αυτον, μωνυς λε-
 γθησθαι, ατη και πολλοις οησας, οη ετοι ησαν ο πε-
 ρεσθαι εν ιησου οησθαι, δι εν ειπα το. πατηρ,
 βλασφημωσθαι, οη ηκαστας μω. εθιασαοματι
 οη παρτοτε μω ακησθαι. ει γδ ταυτα αλφ' τον
 οησθαι τον παρτοτε ειπα, ινα πισθυσθησθαι οη
 ο πατηρ αυ τον απεσεισθησθαι, και λεγθαι αλφ' τωτο
 ειπα, ινα ο παρτοτε οησθαι πισθυσθαι. ουκ αυ
 η μη πισθυσθησθαι πνευ εζ αυτων, τω πατηρ ελε-

A qui crediderant, ceu edito miraculo
 non moti ad credendum in Iesum; im-
 mo potius, quantum in seipsis erat, Pha-
 risaeos, atque zelum malum in seipsis
 existentem excitantes contra Iesum,
 per ea quae de Lazaro nunciabant: id
 quod videtur magis mihi significare vo-
 luisse Evangelista. Quocirca subiungit-
 ur: Collegerunt igitur Pharisei, & quae
 sequuntur. Multos igitur dicens; intel-
 lexit eos, qui conspectis his quae circa
 Lazarum egerat, crediderant, quemad-
 modum pauciores dixit esse, qui huius-
 modi non essent; dicens: *Quidam ex
 ipsis abierunt*: & quae sequuntur. Adhi-
 be vero animum his quae dicturus sum:
 nempe an ad huius approbationem mo-
 vere nos possit, quod dictum non fue-
 rit: Multi igitur ex iudaeis, nempe hi qui
 venerant ad Mariam, & viderant quae
 fecisset Iesus, crediderunt in eum; sed
 scriptum sit: *Multi igitur ex illis iudaeis,
 qui venerant ad Mariam, & viderant
 quae fecisset Iesus, crediderunt in eum.*
 Moveor praesertim ob anagogen, num
 forte omnes [*οι θιασαομαι, ταπεινι θιασαο-
 ματι, η συνησθαι, hoc est*] qui vide-
 rant, & contemplati fuerant, & intel-
 lexerant quae fecisset Iesus, credi-
 derint in eum; cum contra de his qui
 abierunt ad Phariseos, & dixerunt illis
 quae fecisset Iesus non dicatur quod
 viderint, & contemplati fuerint. Et
 fortasse quia laudi datur his qui credi-
 derunt, vocabulum videndi, seu con-
 templandi, hi qui abierunt ad Phari-
 saeos, non habent vocabulum videndi,
 seu contemplandi. Quandoquidem si
 etiam hi qui in eum crediderunt, con-
 templati fuissent, scriptum esse quod-
 dam ex his ad Phariseos concessisse,
 dixisseque ipsis, quae contemplati fu-
 isse, fecisse Iesum; vel se contempla-
 tos fuisse quod fecisset Iesus: nunc
 autem vocabulum contemplandi haud-
 quaquam dictum est de hisce, sed de
 his qui crediderant, & venerant etiam
 ad Mariam, & viderant quae fecisset
 Iesus: propter quos etiam opinor eum
 dixisse: *Sed propter circumstantem turbam
 dixi ut credant quod tu me miseris.* Pariter
 etiam huc mentem adhibe, num possis eos
 solos qui ad Mariam venerint, quique
 contemplati fuerint quae fecisset Iesus,
 quique in ipsum crediderint, dicere (quia
 multi essent) fuisse turbam, circum-
 Iesum stantem; cuius causa dixit illud:
Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me;
ego autem sciebam, quod semper me audis.
 Nam si haec dixit turba circumstantis
 causa, ut crederent quod Pater illum misisset, & propter hoc loquens dixit,
 ut turba circumstans credat, haudquaquam ad Patrem loquutus fuerat,

Ioh. 11. 47.

Ioh. 11. 45.

Ioh. 11. 42.

μη δὲ τῆς ζωῆς γίνεσθαι διωκόμενος. ἄρα τὸ δὲ
 τῆτο μὴ πῶτα αὐτὸν διωκθῆναι, μηδὲ
 αὐτὸν ῥύσασθαι ἀπὸ τῆς * ἐξ ἐκείνων
 ἐπιβουλῆς. Ἐμφροὶ μὲν οὖν ἐστὶν πῶτα μὴ ἀ-
 φείναι αὐτὸν, διότι οἱ δὲ τῆτο ἐμποδίσ-
 σιν τοῖς πιστεύουσιν εἰς αὐτὸν καὶ ῥομαίους
 μέλλουσιν ἀρῆν αὐτῶν ἐν τόπον, ἔθ' ἔθνος.
 ἀλλ' ἐπεὶ κείνος Ἀριστοτέλης βουλῆς ἐστὶν, ἔ-
 ἀσπείρῃ λογισμὸς ῥαδόν, σπῆν ἦπιν καὶ ὅσα ἀ-
 φῆχθαι αὐτὸν, καὶ ὁ θεὸς αὐτὸν ἀπέστη, καὶ ἀφῆ-
 κε, ἔθ' ἔθνος τὰ ἔθνη ἐδέχθη αὐτὸν, καὶ ἐλ-
 θόντες οἱ ῥομαῖοι ἦσαν αὐτῶν ἐν τόπον. πῶ-
 γδ ὁ φασὶν ἐλάττω ἀγίασμα; ἦσαν δὲ ἔθ' ἔθ-
 ἔθνος, ἐκβάλλοντες αὐτὸς ἀπὸ τῆ τοῦ, καὶ
 μόνος ἐπιβέβησεν αὐτοῖς ἐπὶ ὅσα ἐβλήθη καὶ
 ἐν τῇ ἀφασίᾳ. εἰ δὲ καὶ ἐβλήθη καὶ εἰς
 ἀναγνώσθαι καὶ τὰ ῥήματα αὐτοῦ, φησο-
 μὲν οὖν τὸν τόπον ἦν ἐκ ἀσπείρῃ ἐλάττω ἔθ-
 ἔθνη. τὰ γδ ἐκείνων ἀφασίᾳ σαπῆναι
 γέροντες ἔθ' ἔθνος, εἰς ὃ ἀφασίᾳ αὐ-
 τῶν. εἰς ὃ τὰ ἔθνη ῥομαῖοι ἀφασίᾳ, ἀπὸ
 τῆ βασιλεύοντων οἱ βασιλευσάντων οἰκουμενιστῶν.
 ἔθ' ἔθνος ὃ ἔθ' ἔθνη ἦσαν ἡρώδη γέροντες γδ
 ὁ ῥαδὸς ἢ ῥαδὸς, ἔθ' ἔθ' ἔθνη ὅσα ἐπὶ ἰσ-
 ραήλ, καὶ ὁ ἀπῆρμα ὅσα ἐφῆσθαι ἐπὶ τῆ ἡρώδη
 τέκνα. καὶ τῶν αὐτῶν τὰ πολλὰ τῆ ἰσὺς ὁ-
 μῆς, ἔθ' ἔθ' ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πατὴρ κρείττω-
 ναι ἡρώδη τῆς τῆς ἀφασίᾳ, καὶ φαρισαίων
 σπῆν ἔθ' ἔθνη καὶ αὐτὸν ἐπιβουλῆς. ἀφῆ-
 ρῆς δὲ, καὶ πᾶσα ἡ σπῆν ἐν ἰσραήλ ῥα-
 βείλα, φαρισαῖοι τῆ, καὶ πᾶσα ἡ καὶ τῆ ῥαδῶ-
 μα τῆ τῆς διδασκαλίᾳ ἐπιβουλῆς ἰσὺς, τῆ
 ἀλλοθία, καὶ ἐβλήθη ὁ πῶτος ἵνα ὄφῃσθαι
 ἐμποδίσθαι τῆ φαρισαίων τῆς ἀλλοθίας, καὶ ὁ-
 σπῆν ἡ ῥαδὸς καὶ καὶ τῆτο ἐπιθυμῆ καὶ ὁ πῶ-
 ματος, ἀλλ' ἰσραὴλ ἐπὶ ὁ ἐπιθυμῆ καὶ
 τῆς ῥαδὸς πῶτος, ἔθ' ἡ ἀλλοθίας τῆ σπῆν
 ἡρώδη ἀφῆκεν αὐτὸν, καὶ ἡ πῶτος αὐτὸν
 διδασκαλία, διδασκῆν τῆ καὶ αὐτὸν * ἐβλο-
 μῆν ἀφῆκεν καὶ φαρισαίων σπῆν ἔθ' ἔθνη.
 αὐτοῦ δὲ ἰσραήλ ἐπὶ καὶ νῦν γίνεσθαι, ὁ σπῆν
 ἔθ' ἔθνη ἐν τῆς ἀφῆς τῆ σπῆν τῆ ἰσ-
 ραὴλ σπῆν καὶ κατὰ τῆ ἐδέχθη τῆ
 πῶτος αὐτὸν ῥαδὸς διδασκαλίᾳ. εἰς δὲ τῆ
 ὄφῃ αὐτὸν καὶ ἀφῆς, ἀφῆκεν ὡς τῆ ἐπῆκεν
 ἐκείνη, εἶπεν αὐτοῖς. ὑμεῖς ὅσα εἶδατε σπῆν,
 σπῆν λογίζεσθε ὅτι σπῆν ἡμῖν ἵνα εἰς αὐ-
 θεοῦ ἀφῆκεν αὐτὸν τῆ ῥαδὸς, καὶ μὴ ὁ-
 λον ὁ ἔθ' ἔθνος ἀφῆκεν. τῆτο δὲ ἀφῆκεν ὅσα
 εἶπεν, ἀλλ' ἀφῆκεν ὡς τῆ ἐπῆκεν ἐκείνη,
 Pars II.

Atur ea non fieri virtute divina, ita ut hanc
 ob causam omnia ipse non posset; ne-
 que se eripere ex illorum infidijs. Atque
 illi quidem cogitabant non dimittere
 eum, existimantes futurum, ut hanc
 ob causam impedimento essent creden-
 tibus in eum, & Romanis, qui abla-
 turi erant ab eis tum locum, tum gen-
 tem. Verum quia Dominus dissipat con-
 silia Genium, & reprobat cogitationes
 populorum, nihilominus etiam si non di-
 miserunt eum, & omnes gentes servie-
 runt ei, & Romani venientes tulerunt
 illorum locum. Alioquin ubi divinum,
 quod illi vocant, Templum? Atque
 etiam tulere gentem, ablatis illis e loco;
 vix concedentes illis stare, ubi vellent,
 & in dispersione. Quod si audere ne-
 cesse est in sensum anagogicum horum
 verborum, dicemus quod qui ex cir-
 cumcisione sunt locum Gentes acce-
 pisse, quia illorum lapsu salus venit
 Gentibus, quo ipsis Iudæi amularentur, &
 pro Gentibus Romanos fuisse dictum;
 hoc est pro subditis, eos qui rerum po-
 tiebantur: proinde gens à gentibus
 ablata fuit; qui enim populus non erat,
 factus est populus; & qui ex Israël
 erant, non amplius sunt Israël; qui-
 que semen erant, eo non pervenerunt,
 ut filij fierent. Quarum rerum causa
 multa fuere Iesu miracula; & quia di-
 misit illum Pater superiorem factum
 Pontificum, & Pharisaorum, qui con-
 cilium adversus eum collegerant, con-
 silio. At vero Pontifices, & totus Iu-
 daeorum corporalis cultus, Pharisaïque,
 & tota Legis doctrina, iuxta literam
 infidias molitur veritati Iesu, vultque
 figuram subsistere, veritatis manifesta-
 tionem impediens; & non secus ac ca-
 ro, etiam hanc ob causam concupiscit
 adversus spiritum. Sed fortior cum sit
 spiritus concupiscens adversus carnem,
 & verus Servator nostri principatus sa-
 cerdotij, spiritualisque illius doctrina
 Pontificum, Pharisaorumque concilium
 adversus eum infidias struentium dissol-
 vit. Hæc autem etiamnum fieri censend-
 um est, ut est cernere in his qui spi-
 ritualem Christi doctrinam per conspi-
 rationem Iudaicam dissolvere volunt.

TOMVS TRIGESIMVS.

Vnus autem quispiam ex eis, nomine Caius
 phas, cum esset Pontifex anni illius, dixit ei:
 Vos nescitis quicquam, nec
 perpenditis expedire nobis, ut unus homo
 moriatur pro populo, ac non tota gens
 pereat. Hoc autem à semetipso non di-
 xit; sed, cum esset Pontifex anni illius,
 Y y ij

Vertical marginal notes in Greek script, including the number 107 and various small characters.